

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: martin.durdovic@soc.cas.cz

Názory občanů na vybraná opatření v rodinné politice – listopad 2012

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v12-11b</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>12. – 19. 11. 2012</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1053</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>ES.3, ES.4, ES.5</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>18. prosince 2012</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Martin Durdovič</i>

Do svého listopadového šetření CVVM zařadilo otázky týkající se tématu rodinné politiky. Ptali jsme se, nakolik se podle občanů vláda stará o sociální situaci rodin s dětmi. Následně jsme pak zjišťovali názor na konkrétní opatření, jež v souvislosti s podporou rodin mohou být uplatňována či zaváděna.

Jak ukazuje tabulka 1, zhruba dvě třetiny Čechů (66 %) se domnívají, že vláda se o sociální situaci rodin s dětmi stará nedostatečně, asi čtvrtina (27 %) si myslí, že se stará přiměřeně a jen nepatrná část (2 %) je toho názoru, že vláda rodiny podporuje příliš mnoho. Ze srovnání s dřívějšími šetřeními je zřejmé, že podíl těch, kdo rodinnou politiku vlády pokládají za nedostatečnou, od roku 2010 vzrostl o 16 procentních bodů (z 50 % na 66 %). Podíl lidí, kteří se domnívají, že starost vlády o sociální situaci rodiny s dětmi je přiměřená, naproti tomu ve stejném období o 14 procentních bodů poklesl (ze 41 % na 27 %).

Tabulka 1: Jak se vláda stará o sociální situaci rodin s dětmi (v %)¹

	II/2004	XI/2006	XI/2007	XI/2008	XI/2009	XI/2010	XI/2011	XI/2012
nedostatečně	71	47	57	55	53	50	58	66
přiměřeně	24	42	34	38	38	41	34	27
příliš mnoho	2	4	2	2	4	3	2	2
neví	3	7	7	5	5	6	6	5

Podrobnější analýza dat odhalila, že obecný názor na rodinnou politiku vlády souvisí s některými sociodemografickými charakteristikami populace. Přesvědčení, že vláda se o situaci rodin s dětmi stará nedostatečně, je statisticky významně častější mezi lidmi se středoškolským vzděláním bez maturity a vyučenými, mezi lidmi hodnotícími životní úroveň své domácnosti jako špatnou, mezi příznivci krajní levice, mezi těmi, kdo žijí v obcích s pěti až patnácti tisíci obyvateli, u rodičů s jedním nezaopatřeným dítětem a u občanů klonících se k názoru, že o sociální zabezpečení se obecně má postarat stát. O tom, že rodinná politika vlády je přiměřená, jsou naproti tomu častěji přesvědčeni lidé s vysokoškolským vzděláním, ti, kdo deklarují dobrou životní úroveň své domácnosti, příznivci pravic a lidé klonící se k názoru, že o své sociální zabezpečení se obecně mají postarat sami občané.

Prostřednictvím zvláštní baterie otázek jsme v šetření zjišťovali, jaký je názor veřejnosti na uplatňování či zavádění konkrétních opatření státu v oblasti rodinné politiky. Jak to dokládá graf 1, opatření týkající se rodinné politiky jsou občany velmi vítána. Získaná informace se tedy týká spíše toho, která z těchto opatření jsou obecně pokládána za relativně více žádoucí a která za o něco méně potřebná.

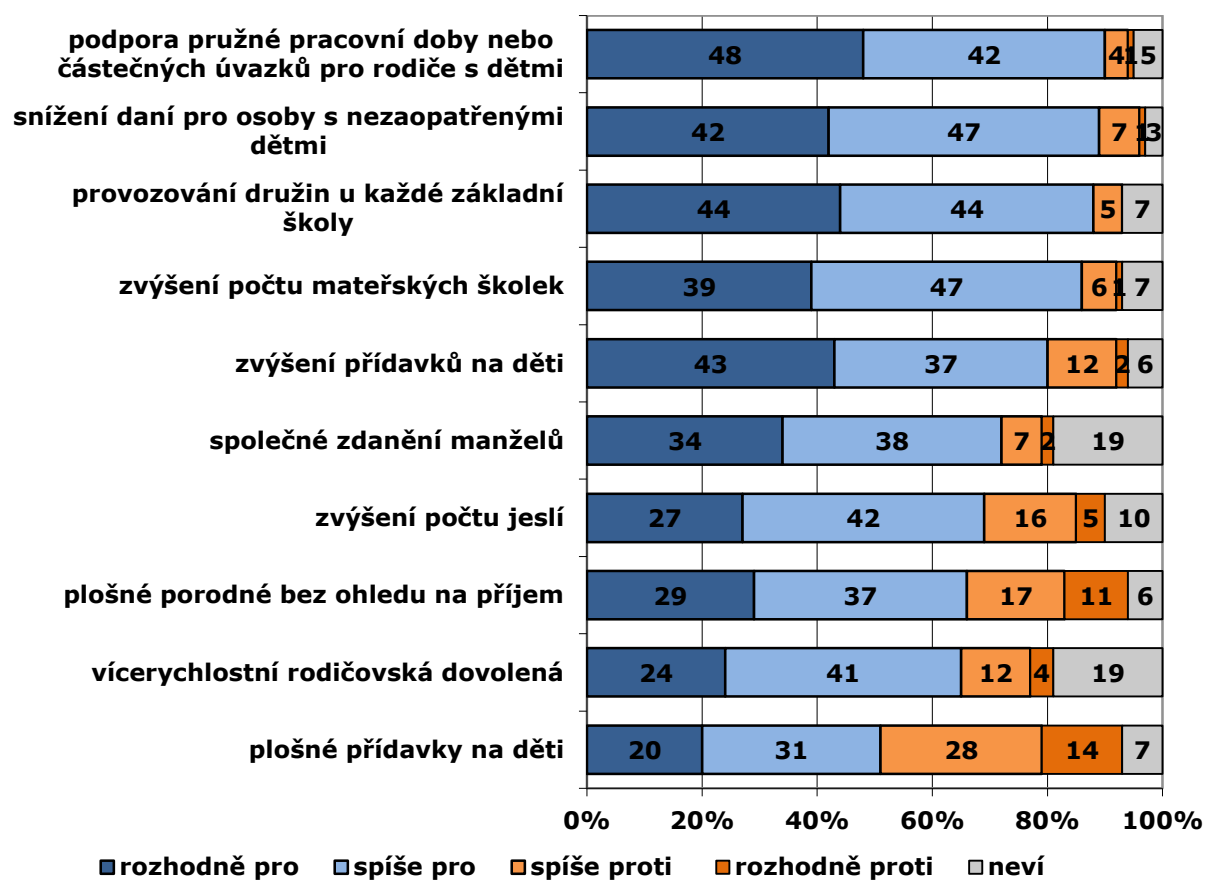
Celkem přibližně devět z deseti Čechů souhlasí s tím, aby v rodinné politice byla uplatňována podpora pružné pracovní doby a částečných úvazků pro rodiče s malými dětmi (90 % je rozhodně nebo spíše pro), aby rodiče s nezaopatřenými dětmi platili snížené daně (89 %) a aby v každé základní škole byla provozována družina (88 %). Podobný je podíl těch, kdo by uvítali zvýšení počtu mateřských školek (86 %). Pro zvýšení přídavků na děti se vyjadřují čtyři pětiny veřejnosti (80 %). Relativně nižší je podpora opatření pro společné zdanění manželů, jež se pohybuje pod hranicí tří čtvrtin populace (72 %) a nacházíme zde také zvýšené procento asi pětiny populace bez názoru (19 % odpovědí „neví“). I u zbývajících skupin opatření podíl souhlasných názorů celkově stále převažuje, avšak existuje tu už určitá nezanedbatelná – pětina a větší – část občanů, která je spíše nebo rozhodně proti jejich uplatňování či zavádění. Přibližně dvě třetiny veřejnosti se vyslovují pro zvýšení počtu jeslí (69 %), pro zavedení plošného porodného (66 %) a pro vícerychlostní rodičovskou dovolenou (65 %). Vícerychlostní rodičovská dovolená je ovšem také druhou položkou se zvýšeným výskytem odpovědí „neví“ (19 %). Ze všech dotazovaných opatření má nejnižší podporu myš-

¹ Znění otázky: „Domníváte se, že se vláda stará o sociální situaci rodin s dětmi příliš mnoho, přiměřeně, nedostatečně?“

lenka vyplácení plošného přídatku na dítě, již nicméně stále ještě podporuje asi polovina lidí (51 %).

Poznamenejme, že relativně nižší souhlas s uplatňováním plošných dávek, který jsme zaznamenali, rezonuje s tím, že Češi obecně preferují nikoli plošné, nýbrž adresné poskytování sociální dávek a služeb: pro adresnost sociálních dávek a služeb se, jak o tom CVVM referovalo v nedávné tiskové zprávě, v listopadovém šetření vyslovilo 56 % dotázaných.² Na druhou stranu získaná data svědčí o tom, že právě rodinná politika je oblastí, kde je ochota akceptovat plošné vyplácení dávek větší.

Graf 1: Názory na uplatňování či zavádění konkrétních opatření státu v rodinné politice (v %)³

Pozn.: Položky seřazeny sestupně podle celkového procentuálního podílu pozitivního názoru (tj. rozhodně pro + spíše pro).

² Viz tiskovou zprávu CVVM *Názory občanů na sociální zabezpečení v ČR – listopad 2012*, která byla vydána 13. prosince 2012: <http://cvvm.soc.cas.cz/socialni-politika/nazory-obcanu-na-socialni-zabezpeceni-v-cr-listopad-2012>

³ Znění otázky: „Co si myslíte o následujících opatřeních? Jste pro nebo proti, aby byla uplatňována, či zaváděna?“ a) Snížení daní pro osoby s nezaopatřenými dětmi, b) zvýšení počtu jeslí, c) zvýšení počtu mateřských školek, d) podpora pružné pracovní doby nebo zkrácených úvazků pro rodiče s malými dětmi, e) společné zdanění manželů, f) zvýšení přídatků na děti, g) provozování družin u každé základní školy, i) „vícerychlostní“ rodičovská dovolená s různými výškami příspěvků podle počtu let strávených na dovolené, což znamená, že za kratší dobu jsou vyšší platby, za delší dobu platby nižší, j) zavedení plošného přídatku na děti, tedy že přídatek je vyplácen všem, bez ohledu na příjem, k) zavedení vyplácení plošného porodného, tedy že porodné je vyplácené všem bez ohledu na příjem.“ Varianty odpovědi: rozhodně pro, spíše pro, spíše proti, rozhodně proti.

Tabulka 2 prezentuje názor na uplatňování opatření státu v rodinné politice v časovém srovnání. Pokud jde o položky dotazované už od roku 2004, naměřené procentuální podíly zde oproti roku 2011 mírně vzrostly jen pro opatření týkající se snížení daní pro osoby s nezaopatřenými dětmi (navýšení o 5 procentních bodů), jinak se nijak zásadně nezměnily. Ve srovnání s rokem 2004 nicméně data v posledních třech letech jasně dokládají nárůst poptávky po mateřských školkách (oproti roku 2004 nárůst o 31 procentních bodů) a po jeslích (nárůst o 28 p. b.). U části položek, jež byly do baterie otázek zařazeny v roce 2010, resp. 2011, je zatím k dispozici pouze kratší časová řada. Ta prozatím naznačuje, že podíl souhlasného názoru v otázce plošného porodného, vícerychlostní rodičovské dovolené a plošných přídavků na děti ve veřejnosti mírně vzrůstá (nárůst mezi lety 2011 a 2012 dosahuje 5-6 p. b.).

Tabulka 2: Názory na uplatňování či zavádění konkrétních opatření státu v rodinné politice – časové srovnání (v %)

	XI/2004		XI/2006		XI/2008		XI/2010		XI/2011		XI/2012	
	Pro	Proti	Pro	Proti	Pro	Proti	Pro	Proti	Pro	Proti	Pro	Proti
podpora pružné pracovní doby nebo zkrácených úvazků pro rodiče s malými dětmi	92	4	90	4	91	4	87	6	91	5	90	5
snížení daní pro osoby s nezaopatřenými dětmi	91	5	87	7	88	10	79	14	84	11	89	8
provozování družiny u každé základní školy	82	8	78	8	86	9	82	9	87	5	88	5
zvýšení počtu mateřských školek	55	26	66	17	84	8	81	10	84	7	86	7
zvýšení přídavků na děti	89	7	76	16	83	14	72	21	78	17	80	14
společné zdanění manželů	73	7	73	8	72	11	70	13	71	9	72	9
zvýšení počtu jeslí	41	39	48	34	63	25	64	23	66	22	69	21
plošné porodné	-	-	-	-	-	-	-	-	60	33	66	28
vícerychlostní rodičovská dovolená	-	-	-	-	-	-	58	19	60	17	65	16
plošné přídavky na děti	-	-	-	-	-	-	-	-	45	46	51	42

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří spontánní odpovědi „neví“.

V poslední otázce, k níž se vztahuje tabulka 3, jsme respondentům dali za úkol vybrat až tři opatření týkající se rodinné politiky, která by podle nich měla být nejvyšší prioritou vlády. Respondenti mohli vybírat ze stejného seznamu položek, jaký byl použit v předcházející otázce (tj. v grafu 1 a v tabulce 2).

Z tabulky 3 jednoznačně vyplývá, jaká opatření rodinné politiky jsou podle občanů v dlouhodobé perspektivě nejvíce prioritní. Vidíme, že z pohledu veřejnosti by se vláda měla na prvním místě zabývat snížením daňové zátěže osob s nezaopatřenými dětmi, toto opatření vybralo 62 % dotázaných. S odstupem cca 20 procentních bodů byla dalšími nejčastěji vybíranými opatřeními podpora pružné pracovní doby nebo zkrácení úvazků pro rodiče s malými dětmi (43 %) a

zvýšení přídavků na děti (42 %). Těmto třem položkám patří čelní příčky tabulky stabilně od měření v roce 2008. Srovnáme-li tato zjištění s výsledky v grafu 1, ukazuje se, že informace získaná alternativní otázkou se liší nejen určitou mírnou obměnou v pořadí prvních tří opatření s největší mírou podpory, nýbrž především výrazným předstihem, s nímž v konkurenci ostatních položek pomyslný boj o prioritní postavení vyhrává téma nižšího zdanění. Jak je vidět z tabulky 3, nejnižší prioritou byla přisouzena požadavku provozování družiny u každé základní školy (13 %), zvýšení počtu jeslí (14 %) a vícerychlostní rodičovské dovolené (15 %).

Tabulka 3: Opatření, která by měla být prioritou vlády (v %)⁴

	XI/2007	XI/2008	XI/2009	XI/2011	XI/2012
snížení daní pro osoby s nezaopatřenými dětmi	60	56	60	54	62
podpora pružné pracovní doby nebo zkrácených úvazků pro rodiče s malými dětmi	50	47	50	44	43
zvýšení přídavků na děti	43	49	49	39	42
novomanželské půjčky	47	41	39	-	-
zvýšení počtu mateřských školek	19	28	27	34	33
společné zdanění manželů	30	27	30	31	29
plošné porodné	-	-	-	17	21
plošné přídavky na děti	-	-	-	14	16
vícerychlostní rodičovská dovolená	-	-	-	11	15
zvýšení počtu jeslí	9	12	10	16	14
provozování družiny u každé základní školy	14	15	13	18	13
bez odpovědi	22	20	17	17	9
neví	5	4	4	4	3
žádné	1	1	1	1	0
Celkem	300	300	300	300	300

Pozn.: Vzhledem k tomu, že každý respondent mohl uvést až tři položky, činí součet všech možných odpovědí 300 %.

⁴ Znění otázky: „Pokud byste měl vybrat z nabízených opatření ta, jež by měla být nejvyšší prioritou vlády, která by to byla? Vyjmenujte maximálně tři.“ (Otevřená otázka.)